

SAJTÓANYAG

**„BATTYÁNYAK A HAZA VÉDELMÉBEN A XV. SZÁZADTÓL A SZABADSÁGHARCIG”
konferencia szakmai előadóinak legfőbb gondolati elemei**

2019. október 9., 10:00-14:00

MTA Székház – Akadémia Klub, Vörösmarty terem

Prof. Dr. Csorba László

egyetemi tanár

címzetes főigazgató, Magyar Nemzeti Múzeum

Batthyányak a haza védelmében

A magyar történelem ezeregyszáz esztendeje során – a sokmillió magyar nemzet körében – mintegy 150–200 arisztokrata család élt a nyugati Órvidéktől a székely havasokig terjedő tájakon. Ám ha megkérdezzük egy mai gimnazistát, alig 4-5 nevet tudna felsorolni közülük. Bizonyára sokuk megérdemelten merült el a feledés homályában, mert nem tartották magukra nézve kötelezőnek azt az erkölcsi mércét, hogy aki többet kap a hazától, annak többet is kell visszaadnia érte. Akiket joggal bíralt Felsőbüki Nagy Pál az 1825. évi diétán e kemény szavakkal: „mi nemesek a constitúciónak [alkotmányának] úgyis csak a csontján rágódunk, a főrendek eszik annak a pecsenyét.” Van azonban néhány nevezetes kivétel – néhány olyan család, amelyek szépséges kastélyainak udvarán, az európai műveltséget meghonosító könyvtártermeiben, a harcmezőn elesett hőseik sírdombjainál ugyanazt mondhatjuk, amit Kossuth Lajos mondott Eger városában: „Itt nem hirdetni, hanem tanulni lehet a hazafiságot!” A Magyar Batthyány Alapítvány azért szervezett konferenciát, hogy fölidézze egy nagyszerű grófi és hercegi család – a Batthyányak – több tucatnyi kiemelkedő tagjának kivételes emberi teljesítményét, és mögöttük azt a hátteret, a rokoni csoport szoros hálózatát, amely a hazáért szentelt életek kibontakozásához a megfelelő hátteret biztosította. „Hűséggel és bátorsággal” – vésette fel a család a címere alá a jelmondatot, miképp kell szolgálni a közösséget, amelyből ha kiemelkedik valaki, még nagyobb felelősséggel kell cselekednie érte. A gazdag Batthyány-múltat kutató jeles történészek – a konferencia előadói – hűséggel és bátorsággal idézik fel a hallgatóság számára a törökverők, kastély- és templomépítetők, könyvtár- és levéltáralapítók, nyomdamecénások, tábornokok, főpapok, nádorok és miniszterelnökök korszakos tetteit, mert tudják: a tudományos elkötelezettséggel megőrzött múlt örökségének kincsestárából merít majd minden elkövetkező nemzedék.

Prof. Dr. Hermann Róbert

elnök, Magyar Történelmi Társulat

tudományos parancsnokhelyettes, Hadtörténelmi Intézet és Múzeum

Gróf Batthyány Lajos élete és a magyar honvédség szervezése

Batthyány Lajos gróf fiatalkorában rövid ideig szolgált a császári királyi hadseregben, az 1830-as évek végétől pedig a magyar liberális reformellenzék egyik szervezője, 1847-től az Ellenzéki Párt elnöke volt. 1848 tavaszán az európai forradalmi események következtében ő lett Magyarország első független felelős miniszterelnöke. E minőségében fontos szerepet játszott mind a nemzetőrség, mind az önálló magyar fegyveres erő, a honvédség megteremtésében és megszervezésében. Sikeres hadügyi politikájának köszönhetően az ország képes volt visszaverni az ellenforradalmi erők első, 1848. szeptemberi támadását. Hadszervezői tevékenysége volt az egyik legfőbb oka annak, hogy 1849 januárjában a császári hatóságok letartóztatták, majd egy koncepció perben halálra ítélték és kivégezték.

Dr. J. Újvári Zsuzsanna

egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Batthyányak a Hazáért - a XVII. század Batthyány hősei

Batthyány II. Ferenc (1574-1625) éppen ifjúvá cseperedett, amikor a tizenöt éves háború kitört, és azt a dunántúli nagyurakkal, a nála idősebb Nádasdy I. Ferencsel, a Fekete béggel és Zrínyi Györggyel együtt vitézül végig harcolta. Minden fontosabb csatában és várívásnál jelen volt, majd fontos szerepet játszott a Dunántúl megerősítésében a XVII. század elején. Fia, Batthyány I. Ádám (1610-1659) királyi udvari szolgálattal kezdte pályafutását, és igen szép előmenetel várt rá Bécsben, ám amikor az uralkodó 1633-ban a dunántúli kerületi és végvidéki főkapitányi tiszteletet rábízta, azonnal hazatért, és vitézül harcolt a törökök ellen. Ugyan ekkor hivatalosan béke volt a szultán és magyar király között, ám a végvári harcok, a portyák sosem szüneteltek, amelyekből a főkapitány személyesen is kivette a részét. Életeleme volt a csatázás, amelyre gyakran fiait, Kristófot és Pált is "katonának" nevelte. Elérte, hogy családjában öröklődévé váljon a főkapitányi tisztelet. Így idősebb fia, II. Kristóf (1637 - 1687) is ezt a posztot töltötte be, ám 1683-ban, amikor a nagyvezír Bécs ostroma ellen indult, az egész ország meghódolt Kara Musztafa előtt, így maga Batthyány Kristóf is.

A törökök csúfos kudarca nyomán az uralkodó Kristófot leváltotta posztjáról, ám annak fia, II. Ádám (1662-1703) kiköszörülte a csorbát: részt vett a török alóli felszabadító háborúban, szinte minden fővár visszavívásánál jelen volt, így Székesfehérvár (1688) és Kanizsa visszafoglalásánál (1690) tüntette ki magát. Ő lett a dunántúli hadak főparancsnoka, majd horvát báni, végül országbírói posztot töltött be.

Réfi Attila PhD

levéltáros-csoportvezető, VERITAS Történetkutató Intézet

Batthyányak és a magyar honvédelem a 18. századtól a napóleoni háborúig

Előadásomban a legnagyobb hangsúlyt gr. Batthyány II. Ádám és Strattmann Eleonóra fiára, Károlyra (1698-1772) helyezem. A magát különösen az osztrák örökösödési háborúban kitüntető Károly a Batthyány-család egyetlen olyan tagja volt, akinek sikerült elnyernie a tábornagyi rendfokozatot, vagyis a létező legmagasabb katonai rangot, továbbá ő szerezte meg a családnak a hercegi címet is. Rajta kívül röviden szó lesz két unokaöccséről hg. Batthyány Ádám Vencelről (1722-1787) és gr. Batthyány Fülöpről (1734-1795), akik szintén tábornokságig jutottak a császári-királyi hadseregben. Részletesebben bemutatásra kerül továbbá Ádám Vencel unokája, a napóleoni háborúkban harcoló, gr. Batthyány Iván (1784-1865) huszár alezredes, aki különösen az 1815. májusi torentinói csatában tüntette ki magát. Említésre méltó, hogy ennek során alárendeltje volt gr. Széchenyi István kapitány, a későbbi „legnagyobb magyar” is, aki naplójában is megemlékezik Batthyányról. Végül, több, alacsonyabb rangban, rövidebb ideig szolgálatot teljesítő, illetve a nemesi felkelések során szerepet vállaló családtag is röviden említésre kerül.

Dr. Diószegi György Antal
művelődéskutató

Gróf Batthyány Lajos értékvilágának egyetemes jelentősége

Minden esztendőben október 6-án emlékeztünk meg első miniszterelnökünk és az aradi vértanúk kivégzéséről. Nemzeti kegyeleti örökségünk kimagasló értéke, hogy a Kárpát-medencében élő magyarság világában mindenhol megemlékeztek erről. Ezen megemlékezések révén megélhetjük azt, hogy vértanúink hazafisága évszázadok múltán is nemzetlétet sző! Gróf Batthyány Lajos életútja kapcsán fontos az őseinek a világát is megismerni. A haza, a nemzet szolgálata voltak azok, az ősei által képviselt eszmények, melyek jegyében élt első miniszterelnökünk is. A dicső elődök példája, a XV-XIX. században megtett cselekedeteik egyetemes jelentőséggel bírtak az első miniszterelnökünk életében. Gróf Batthyány Lajos államférfiúi tevékenysége ennek jegyében is értelmezendő! Igen fontos hangsúlyoznom, hogy a Batthyány-kormány a törvényesség kormánya volt! A magyar szabadságeszmény hőse és vértanúja volt gróf Batthyány Lajos, aki egyszerre volt miniszterelnökként a magyar haderő kiváló megszervezője és békére törekvő államférfi.

Dr. Décsey Sándor

igazgató, Tapolcai Wass Albert Könyvtár és Múzeum

A magyar katonai zászlók történetének, társadalmi szerepének megértéséhez mindenképpen szükséges megismerni a zászlóanyaság „intézményét”. Feltételezzük, hogy az „intézmény” az állandó hadsereggel egyidős; lehetséges, hogy még korábbi gyökerei vannak, erre azonban semmilyen adat nem áll a rendelkezésünkre.

A zászlóanya a zászló keresztanyja. Mivel a zászló az adott katonai alakulatot önmagában is megtestesítő jelkép, ezért a zászlóanya nem csak a zászló felett vállal védnökséget, hanem az egész alakulat felett is. Ez nagyon fontos tisztség a zászlóanyára nézve, aki egyébként, személyében a civil szférát kötötte össze a katonáival – és komoly terheket is rótt rá. Nem véletlen tehát, hogy – kevés kivételtől eltekintve – a legmagasabb társadalmi állású hölgyeket kérték fel erre a szerepre.